

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30.12.1976, sp. zn. 2 Cz 39/76, ECLI:CZ:NS:1976:2.CZ.39.1976.1

Číslo: 26/1978

Právní věta: Státu připadající plnění ve smyslu ustanovení § 457 odst. 2 a 3 o. z. musí vydat ten, kdo již vrácené plnění převzal. Účastník neplatné smlouvy přejeté plnění buď podle ustanovení § 457 odst. 1 o. z. vrací druhému účastníku smlouvy, nebo je na základě rozhodnutí soudu (podle ustanovení § 457 odst. 2 o. z.) vydá státu. Nelze proto účastníku neplatné smlouvy, který již druhému účastníku smlouvy plnění vrátil, uložit, aby toto plnění vydal státu.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 30.12.1976

Spisová značka: 2 Cz 39/76

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Neoprávněný majetkový prospěch, Prokurátoři

Předpisy: 40/1964 Sb. § 457

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 26/1978 sb. rozh.

Státu připadající plnění ve smyslu ustanovení § 457 odst. 2 a 3 o. z. musí vydat ten, kdo již vrácené plnění převzal.

Účastník neplatné smlouvy přejeté plnění buď podle ustanovení § 457 odst. 1 o. z. vrací druhému účastníku smlouvy, nebo je na základě rozhodnutí soudu (podle ustanovení § 457 odst. 2 o. z.) vydá státu.

Nelze proto účastníku neplatné smlouvy, který již druhému účastníku smlouvy plnění vrátil, uložit, aby toto plnění vydal státu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 30. 12. 1976, [2 Cz 39/76](#))

Návrhem podaným podle ustanovení § 457 odst. 2 o. z. se okresní prokurátor pro Brno-venkov domáhal, aby bylo vysloveno připadnutí plnění čs. státu z neplatné smlouvy o prodeji 35 ks dlaždic (jež byly odcizeny ve výrobním závodu), uzavřené mezi dvěma žalovanými dne 27. 6. 1974, a to u obžalovaného O. K. částky 800 Kčs a u žalovaného A. K. částky 2055 Kčs, a aby žalovaným bylo

uloženo zaplatit tyto částky finančnímu odboru ONV v B.

Rozsudkem okresního soudu Brno-venkov bylo rozhodnuto, že částka 800 Kčs poskytnutá žalovaným A. K. žalovanému O. K. na základě neplatné smlouvy ze dne 27. 6. 1974, týkající se prodeje 35 kusů dlaždic z jugoslávského mramoru, a dále 2055 Kčs, která představovala hodnotu plnění poskytnutého žalovaným O. K. žalovanému A. K. dne 27. 6. 1974 na základě smlouvy, připadají čs. státu. Dále byla stanovena povinnost žalovaných O. K. a A. K. zaplatit finančnímu odboru ONV Brno-venkov uvedené částky 800 Kčs a 2055 Kčs do tří dnů od právní moci rozsudku.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že tímto rozsudkem soudu prvního stupně, který nabyl právní moci, byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 457 odst. 2 o. z. může soud na návrh prokurátora vyslovit, že část nebo celé plnění ze smlouvy, kterou její účastníci uzavřeli s úmyslem porušit zákon, připadá státu.

Možnost připadnutí takového plnění státu není přitom omezena tím, že účastníci neplatné smlouvy si poskytnutá plnění vrátili. K vrácení plnění mezi účastníky neplatné smlouvy pojmově dojde i tehdy, jestliže při plnění restituční povinnosti účastníky smlouvy je část plnění z titulu náhrady škody uhrazena jinému subjektu než účastníku smlouvy. Tato skutečnost může mít význam pouze pro úvahu o účelu sankce podle ustanovení § 457 odst. 2 o. z. Není však důvodem toho, aby o tuto část byl krácen rozsah plnění připadajícího státu. V případě, že mezi neplatné smlouvy dojde k vrácení poskytnutého plnění, je zapotřebí, aby prokurátor u účastníků navrhl připadnutí státu ohledně toho plnění, které jim bylo vráceno; to plyne z ustanovení § 457 odst. 1 o. z., podle něhož musí být vydáno vše, co bylo získáno. Státu připadlé plnění musí tedy vydat ten, kdo již vrácené plnění převzal. Je třeba si uvědomit, že účastník neplatné smlouvy přijaté plnění buď podle ustanovení § 457 odst. 1 o. z. vrací druhému) účastníku, nebo na základě rozhodnutí vydaného podle ustanovení § 457 odst. 2 o. z. vydá toto plnění státu. Může být tedy u každého z účastníků neplatné smlouvy realizována jen jedna z obou alternativ, nikoli obě. Nelze proto tomu účastníku neplatné smlouvy, jenž již druhému přijaté plnění vrátil, uložit, aby toto plnění ještě vydal státu. Takovéto řešení je v rozporu s ustanovením § 457 o. z.

Soud prvního stupně však v daném případě každému ze žalovaných uložil, aby vydal státu to plnění, které již vrátil druhému účastníku smlouvy.

Z výsledků dokazování v projednávané věci totiž vyplynulo, že žalovaný O. K. 27. 6. 1974 odcizil v závodě n. p. Č. v B. 35 kusů podlahových dlaždic z jugoslávského mramoru v hodnotě 2055 Kčs a za částku 800 Kčs prodal žalovanému A. K. Ještě téhož dne byly žalovanému A. K. orgány Veřejné bezpečnosti tyto dlaždice odebrány a vráceny poškozené organizaci. Žalovaný O. K. poté žalovanému A. K. vrátil částku 800 Kčs. Mezi oběma žalovanými tedy došlo k vzájemnému vrácení plnění plynoucího z neplatné smlouvy. Proto měl soud umožnit prokurátoru, aby svůj návrh podle ustanovení § 457 odst. 2 o. z. upravil tak, že u žalovaných je požadováno připadnutí toho plnění, které jim bylo vráceno. U žalovaného O. K. je tímto plněním hodnota 35 kusů podlahových dlaždic z jugoslávského mramoru (tj. 2055 Kčs), které za něho (tedy vlastně jemu) vrátil žalovaný A. K., a u žalovaného A. K. částka 800 Kčs, kterou mu vrátil žalovaný O. K. Pokud by žalobní návrh v tomto směru přes poučení upraven nebyl, bylo by nutno jej v této části zamítnout, neboť vyhovět původně uplatněnému návrhu by znamenalo, že každý z účastníků neplatné smlouvy by vydával přijaté plnění dvakrát.

Napadeným rozsudkem byl proto porušen zákon v ustanoveních § 153 odst. 1 o. s. ř a § 457 odst. 1 a 2 o. z.

V řízení o návrhu prokurátora podle ustanovení § 457 odst. 2 o. z. si tedy soud musí ujasnit rozsah plnění, u něhož vysloví připadnutí státu tak, aby mohl vyčerpávajícím způsobem zdůvodnit, jak byla zjištěna hodnota plnění a proč bylo vysloveno připadnutí plnění státu zcela či zčásti a u kterého z žalovaných; platební povinnost žalovaných pak musí vycházet z výroku o připadnutí plnění státu.

Protože soud prvního stupně v projednávané věci takto nepostupoval, došlo jeho rozhodnutím, které nabylo právní moci, k porušení zákona v ustanovení § 153 odst. 1 o. s. ř. a v souvislosti s ustanovením § 457 odst. 1 a 2 o. z.